

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentaria Ac Disputationes In Primam Partem Divi Thomae

Cvm Variis Indicibvs

De Deo Effectore, Creaturarvm Omnivm Tractatvs II. De Opere Sex
Diervm, Ac Tertivs De Anima

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1622

IV. An nutrimentum sit obiectum potentiæ nutritiuæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93575](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93575)

tionali mediante intellectu, & voluntate manare? Præterea arguitur ad hominem, nam gradus sensitivus, ac potentiæ illi respondentes sunt priores potentiis rationalibus: & vegetatiuæ potentiæ priores utriusque: ergo impossibile est, quod hæc potentiæ effectivè oriantur ab illis, nam quæ sunt principia actiua, sunt simpliciter priora in ordine existendi, efficere enim supponit existere: quæ verò sunt priora in existendo, sunt priora in generatione, cum generatio tendat ad esse: ergo impossibile est, quod potentiæ imperfectiores, ac priores via generationis, atque adeo in essendo, oriantur actiue à perfectioribus. Et confirmatur. Nam inter alias passiones rerum non inuenitur talis ordo dimanationis actiue, vt in aere calor non diminat ab humiditate, vel humiditas à calore. Adde, nulla necessitate astrui hanc efficientiam, nam ad saluandam connexionem intrinsecam inter passiones satis est radicari omnes in eadē anima, quauis inter se causalitatem non habeant.

17
6 Proponitur
sensus
duplex
sensu.
Probatur in
primo sensu.

Quapropter dico sexto. Vna potentia animæ non oritur actiue ab alia. Hæc conclusio potest intelligi aut comparando potentias diuersorum graduum, aut eiusdem, & utroque modo habet verum: primamque partem potissimè probant rationes factæ num. præcedenti. Accedit quòd anima, quæ principium est potentiarum, potest esse immediatum principium earundem, quantum est de se, vt patet in plantis, ac brutis: ergo melius in homine, in quo hi gradus sunt perfectiori modo. Et confirmatur. Nam eo ipso, quòd anima dat homini esse vegetatiuum, potest & conferre omnes potentias illius gradus, etiam si præscindatur eiusmodi gradus ab inferioribus. Secunda pars inductione patet, nam auditus non oritur ex visu, neque è contrario. Et ratio esse potest, quia potentia vitalis pendet in sua operatione à principio, vnde dimanant omnes autem potentiæ pendent ab anima immediatè in operando: ergo omnes ab illa dimanant, & si vna profluat ab alia, non operaretur sine actuali concursu illius, sicut nulla operatur sine actuali concursu animæ.

Confirmatur.
Probatur in
secundo sensu.

18
1. Obiectis
contrariis
sensus
disticta.

Sed contra hoc sunt argumenta. Primum, quia hæc est demonstratio à priori: homo est rationalis: ergo est sensitivus: ergo rationalitas est causa sensibilitatis, & non nisi effectiua: ergo. Secundò: potentia sensitiva in homine sunt perfectissimæ: ergo ideo est, quia dimanant ab intellectu. Tertiò: sensus in homine sunt tanquam instrumenta minuantia intellectus: ergo dimanant ab illo. Ad primum respondetur argumentum ab inferiori ad superius non esse propriè demonstrationem per causam: hæc enim argumentatio, *Est homo, ergo est animal*, non est à priori, cum hæc causalitas sit falsa, quia *est homo, ideo est animal*, nam homo non est causa animalis (sed potius animal causa est materialis hominis) nisi fortè in genere causæ finalis, quomodo totum est causa suarum partium, & perfectius causa imperfectioris, eoque modo concedimus rationale esse causam sensitui, non efficientem, sed finalem. Ad secundum dicitur potentias sensitivas perfectiores esse in homine, quia oriuntur à perfectiori anima, & non quia ab intellectu. Ad tertium respondetur ad id munus satis esse intellectus, & sensus in eadem anima radicentur.

Ad primum.

Ad secundum.

Ad tertium.

19
Notatio
pro
distingui
telligentia.

Aduertendum est tamen inter potentias pertinentes ad diuersos gradus animæ, aliquando maiorem conuenientiam dari, quàm inter alias, intellectus enim, & sensus, verbi gratia, conueniunt in genere cognoscitiuæ potentiæ, in quo non conueniunt cum vegetatiuis, & ideo illæ videntur maiorem habere inter se causalitatem, & subordinationem, nam potentiæ sensitivæ sunt veluti

participationes quædam virtutis intellectiue, ac de his specialiter videtur loqui S. Thomas. Adhuc tamen in his propria efficientia non cernitur, sed quædam veluti causalitas exemplatis, cum cognitio sensitiva sit quædam imitatio intellectiue, quo etiam modo opera vegetatiuæ partis in quantum fiunt, quæ arte, & intellectu, dici possunt illius imitationes.

Ultimò est aduertendum inter potentias cognoscitiuas, & appetitiuas videtur inueniri quendam specialem ordinem. Nam sicut radix amoris est cognitio, ita radix, & causa appetitiuæ potentiæ, videtur esse potentia cognoscitiua. Vnde hæc est propria demonstratio, quia viuens est cognoscitiuum, est appetituum: vbi dictio *quia*, non potest aliam causalitatem importare, quam dimanationis effectiue, dicendum tamen neque inter potentiam cognoscitiuam, & appetitiuam intercedere propriè causalitatem effectiuam physicam, sed metaphysicam, iuxta quam vno posito, sequitur aliud, eo quòd sit necessarium ad dispositionem illius, non quasi sit propria eius causa: sicut ex rationalitate sequitur admiratio, & ex admiratione risus, non quia hæc potentia sese efficiat, sed quia vna posita sequitur alia, quia actus vnus deseruit aliquo modo ad actum alterius: atque hæc causalitas sufficit ad demonstrationem à priori: sicut immortalitas demonstratur à priori per immutabilitatem, non quia vna sit causa effectiua alterius, sed quia se consequuntur. Adde quòd cognitio non causat effectiue amorem, sed obiectiue proponendo bonum, vnde etiam non oportet, vt ipsa potentia appetitiua effectiue fiat à cognoscitiua, sed satis est, quòd illam necessariò supponat, & sequatur. De qua re latius infra in lib. 5.

CAPVT IV.

De potentia vegetatiua quantum ad obiectum, vtrum illud sit nutrimentum.

Remissa tribus proximis capitibus generali doctrina potentiarum animæ, restat vt ad earum species descendamus, ac sicut ordine naturæ, ita & doctrinæ occurrunt vegetatiuæ, de quibus tractat Aristoteles lib. 2. de Anima, cap. 4. Ex cuius doctrina hæc habentur effata. Primum, officia animæ vegetatiuæ sunt generare, & nutrimento viuere. Secundum, generatio est naturalissimum opus viuientium. Tertium, anima vegetatiua est etiam principium augmenti, vel decrementi, quia nihil augetur, nisi quod nutritur, nihil autem nutritur, quod non sit particeps vitæ. Quartum eadem vis est nutriendi, & generandi. Quintum potentia nutritiua est quædam vis, qua viuens se conferuat, in quantum ipsam habet, & ideo alimento priuatum esse non potest. Sextò, in nutritione tria concurrunt, scilicet, quod nutrit, & est anima, quod nutritur, & est corpus habens animam quo nutritur, & est alimentum. Septimum, id quod anima nutrit duplex est, scilicet nutrimentum, & calor, & ideo omne animatum habet calorem.

In hac ergo materia de potentiis vegetatiuis ab obiectis incipimus, iuxta methodum Aristotelis, ait enim nutrimentum esse obiectum potentiarum nutriendi, obiectum verò constat prius esse potentiis, atque actibus. Notandum ergo est alimentum aliud dici remotum, seu primum: aliud verò vltimum, seu proximum. Diuisio est Aristotelis 2. de partibus, cap. 3. Et prius Hippocratis lib. de alimento, à quo inquit Galenus primo Methodi, desumpsisse Aristotelem omnia ferè physica documenta: Hippocrates tamen illo loco in tria membra alimentum diuidit, nam aliud est, inquit, quod

quod nutrit, aliud quod nutrit, & aliud quod quasi nutrit, ubi per primum membrum videtur intelligere alimentum proximum, seu vltimum: per tertium alimentum remotum: in secundo autem membro videtur addere alimentum quoddam medium. Alimentum primum, & remotum est cibus, qui ore desumitur, qui talis esse debet, vt aliquam contrarietatem, seu dissimilitudinem habeat cum nutrito, non tamen tantam, vt mutari non possit, & verti in illius naturam, quia iuxta Galenum tertio de temperamentis, c. 2. Omne viuens conueniente sibi nutritur alimento: conueniens autem est quicquid facile assimilari potest corpori, quod nutritur, & quo facilius alimentum conuerti potest in substantiam aliti, & pauciora habet excrementa, eo est melius.

Huiusmodi autem alimentum distinguere solet in cibum, & potum, vtroque enim indigent viuentia, quamuis potus non habeat, proprie rationem alimenti, vt diximus libr. de Generatione: porro cibus esse debet calidus, & siccus, potus vero frigidus, & humidus, datur namque cibus, vt viuens illum conuertat in substantiam suam, quod potissime facit medio calore naturali, vnde oportet, ne cibus sit nimium frigidus, alias plus iusto resisteret digestionem. Debet item esse siccus, tum quia in mixtis calori nimio admiscetur siccitas, tum etiam, vt consistat in corpore, neque effluat, alias non posset commode fieri digestio, & ideo liquida minus apta sunt ad nutritionem, nisi misceantur. Iam potus deseruit tum ad refrigerandum corpus nimium calidum, tum ad ducendum per vias alimentum, & ideo opus est, vt sit frigidum, humidum, & liquidum: contingit tamen aliquando rem eandem deferre in cibum, & potum, vt vinum, nam de se calidum est, & humidum, ab extrinseco tamen est frigidum: ratione igitur frigiditatis, & humiditatis in potum sumitur, quia tamen facile amittit frigiditatem ratione natui caloris etiam nutrit, quoniam vero siccitas ei deest, non est sufficiens alimentum. Rursum, quia frigiditatem facile perdit, per se solum non potest recte sufficere in potum.

Aduertendum vero est, quando dicimus cibum esse debere calidum, & siccum, non excludi alias qualitates, sed has debere predominari, temperatamen. Idemque est de potu sentiendum: vnde intelligimus duplicem appetitum in animalibus inueniri, famem scilicet, & sitim, ac fames, recte Aristoteles, est appetitus calidi, & siccitatis, sitis vero appetitus frigidi, & humiditatis, qui duo appetitus ad hunc modum excitantur in ventriculo, fugunt venæ nimium a stomacho, suctus autem eiusmodi efficit, vt alimentum deficiat in ventriculo: ad cuius absentiam ex liene melancholicæ copia iniicitur, quæ os ventriculi tedit, sicque fames sentitur: contingit autem aliquando vt ob nimium venarum suctum, alimentum nondum recte digestum ab stomacho attrahatur, quod semper ex infirmitate aliqua prouenit, atque tunc causatur fames canina: naturalis vero fames tunc est quando venæ solum attrahunt cibum bene digestum: sitis deinde causatur, quando ventriculus indiget humore potus ad cibum bene concoquendos, sine potu enim alimentum coctum fit simile vitioni, venæ etiam cum alimento attrahunt humorem necessarium, ex quo siccari contingit ventriculum, & ita causatur sitis, vnde naturaliter fames prius sentitur, quam sitis: nam potus non est nisi propter alimentum, & ideo prior est indigentia cibi, quam potus: dixi, naturæ alter, nam præter naturam ex vehementi calore sæpe contingit, vt prius sitim, quam famem sentiat animal.

Vltimo est notandum huiusmodi alimentum non nutrire effectiue viuens, sed materialiter tantum, & hoc est, quod Aristoteles secundo de Anima, textu 45. scribit, alimentum pati ab eo, quod alitur, sed non è contra: loquitur scilicet de alimento formaliter, seu in quantum alit, sic enim non agit, sed patitur, quamuis ille locus alias habeat expositiones. Nam quidam exponunt de alimento vltimo, quod non reagit. Commentator vero exponit vt nutritum agat in nutriendum vsq; ad conuersionem, sed non è contrario. Albertus & S. Thom. aliter procedunt: sed quicquid sit de litera, veritas est, alimentum prout alit non agere: at tamen rem ipsam quæ est alimentum reagere, vt idem Aristoteles docuit primo de Generatione, textu 42. & experientia ostendunt: porro quando reactio illa est natura discoueniens, nocium dicitur, seu corruptiuum alimentum: quando vero reactio est naturæ consentaneum, dicitur medicamentum.

Alimentum vltimum, teste Aristotele est sanguis in venis decoctus. Est enim aduertendum ex dictis primo de Generatione. & ex Alberto 2. de anima, tract. 2. & 8. cibum primo deferri ad ventriculum, ibique substantiæ transmutari, ac generari chylum, deinde deferri ad hepar ad recipiendam formam sanguinis, qui postea in venis depuratur, & ad singula membra trahitur: talis ergo sanguis dicitur vltimum, seu proximum alimentum ab Aristotele secundo de partibus, capit. 3. 4. & 5. & primo de generatione animalium, cap. 18. Quod quomodo intelligendum sit, in primo de generatione est dictum, est enim alimentum ferè omnium membrorum principium, non tamen omnium simpliciter. & hinc colliges sanguinem toto vitæ tempore de nouo fieri, quia toto tempore nutritur animal, vnde dici solet in sanguine vita hominis consistere, & Aristoteles 2. de partibus, c. 34. scripsit dentes crescere tota vitæ, vt fungi possint officio suo (alias per continuam attritionem breui consumerentur) ita & sanguinem creari semper, ne materia desit perpetuæ nutritioni. Sed est aduertendum vltimus sanguinem non tantum deferre propriæ nutritioni viuens, sed generationi alterius, nam postquam ex sanguine virtus nutritiua desumpsit, quod sibi necessarium erat, reliqua pars sanguinis in semen conuertitur, propter quod Aristoteles primo de generatione animalium cap. 18. semen vocat excrementum alimenti vtilis, atque postremi: dicitur enim excrementum non quia non fiat ex puro sanguine, fieri enim Aristoteles ibidem docet, & D. Thom. 1. p. q. 119. art. vltimo. Sed quia fit ex sanguine non necessario. Alimentum medium, quod ab Hippocrate additum est, dici potest chylus, & sanguis impurus in hepate genitus, quamuis hæc omnia comprehensa sint ab Aristotele sub alimento remoto.

Hæc diuisione alimenti supposita, vt assignemus obiecta potentiarum animæ vegetatiuæ, est supponendum vltimus esse potentias actiuas, vt de se constat, in potentijs autem actiuis aliud est obiectum earum, aliud materia circa quam operatur. Obiectum, vt ex præcedenti disputatione patet, est id, quod per eas fit, vt, verbi gratia, obiectum potentie edificandi est edificium: materia autem est subiectum, quod supponitur actioni, vt ligna, vel lapides, &c. Hæc igitur duo oportet distinguere etiam in his potentijs. Denique supponendum in actione nutritionis multas interuenire decoctiones, proindeq; virtutem nutritiua non in vna tantum parte residere, sed in multis ac diuerso modo, nam in ventriculo est ad generandum chylum, in hepate ad sanguinem elaborandum, in venis ad purificandum illum, nam ibi magis elaboratur, & decoquitur. In testibus virtus est ad trahendum sanguinem, atq; ex illo efficiendi semen.

non effectiue
sed materialiter alit.

6
vltimum dicitur
limbum est
sanguinem
venis decoctus.

Alimentum
medium quid.

7
1. Suppositio.

3. Suppositio.

semen. Et in vniuersum in singulis membris virtus datur ad trahendum purum & perfectum sanguinem, sibiue incorporandum, & assimilandum: quando vero incorporatum iam est, gluten dicitur a D. Thom. in 4. dist. 44. quæst. 1. n. 2. quæst. 2. & alijs passim. De quo ipse intelligit Anistotelem cum 2. libr. de anima, & 1. de Generatione, cap. 5. scribit, alimentum decoctum esse simile nutritio: scilicet postquam factum est pars viuientis, vt exponit etiam Philoponus & Albertus 2. de Anima, tract. 2. capite quinto, quamvis Themist. cap. 16. id explicet de sanguine, vt dicatur similis non perfecte, sed quia iam proximè accedit ad assimilationem.

8
Satis iam
scitulo cap-
tū.

Ex his igitur habetur , materiam circa quam
versatur Virtus nutritiua in ventriculo residens
esse alimentum remotum , seu cibum extrinsecum
aliquo modo in ore alteratum , & dispositum
obiectum vero illius esse chylum . Item materiam ,
circa quam versatur virtus hepatis esse chylum ,
obiectum vero esse sanguinem , qui sanguis matē-
ria est virtutis venarum ipsum desuperantur . huc
item sanguinem ita purum esse talis virtutis ob-
iectum , & insuper materiam membrorum omni-
um , quorum finis est efficere substantiam partiā-
lem sibi similem . Iam vero potentia generatiua
est efficere semen , quo mediante viuens sibi simile
producit . Atque hæc omnia solum habent locum
in animalibus perfectis habentibus sanguinem ,
humoresque alios , ac perfectum modum nutri-
tionis . At in alijs viuētibz imperfectis , quales
sunt plantæ , tot transmutationes non interce-
dunt , quia non indigent alimento . Nec elabora-
to : est tamen credibile , reperiri in eis aliquid pro-
portionale sanguini , id est , substantiam tenuem ,
& fluidam , in quam alimentum conuertatur , vt
omnibus membris applicari possit , & in eorum
substantiam conuerti.

CAPVT V.

Virum sanguis sit tantummodo nutrimentum, an vero etiam substantia sit animata.

1
Chylus formam propriam substantialem, habet, non tamen viuentem.

Distinximus capite præcedenti nutrimentum proximum à medio, & remoto. Ac de remoto quidem nihil dicendum superest, quod ad hanc scientiam pertineat: de medio vero quod est materia chyli diximus satis in lib. 6. de generatione, est enim cibus imperfecte coctus. Solum est obseruandum in illa coctione fieri transmutationem substantialem, chylum recipere nouam formam, vt Albert. docet tract. 2. cap. 8. imo & Aristoteles 2. de partibus, cap. 3. paterque ex magna alteratione in ipso facta, illa tamen forma viuentis non est, sed cuiusdam liquoris, in quem resoluitur alimentum, vt facilius tandem conuerti possit in substantiam aliti. Ratio vero est, quia cum sit tanta diuersitas inter cibum, & animal, non potest prima decoctione fieri transitus ab vno ad alterum.

2. De ultimo igitur, & proximo alimento, quod
est sanguis, dubium graue restat, an tantum ali-
mentum sit, an etiam pars, quæ totius uiuentis a-
nima informetur. Hoc secundum suadet ex Ari-
stotele 2. de partibus, cap. 2. ubi ait, sanguinem
esse partem hominis, seu animantis, & 3. de hist.
cap. 19. scribit dum animal uiuit sanguinem ani-
mari, & feruere. Idem insinuat D. Thomas 3. part.
question. 54. artic. 3. ait enim sanguinem esse de
ueritate humane nature, quod autem de ueritate
humane nature est, humana anima informari
uidetur. Idem ait in 4. distinct. 14. art. 2. question.
2. ad 2. Et ratione probatur primo. Nam sanguis

augetur, & nutritur ergo vinit. Secundo hepar est
 animatum: ergo & sanguis. Patet consequentia:
 quoniam, sanguis efficitur actione hepatis, omne
 autem agens effectum fibi similem causat. Tertio,
 anima informat quæcunq; necessaria sunt ad con-
 seruationem viuientis, huiusmodi autem est san-
 guis: ergo quarto in corporibus refurgitum erit
 sanguis, & in Christo Domino fuit vitæ diuini-
 tati: informatur ergo anima rationali. Probatur
 consequentia. Nam Christus Dominus solum al-
 sumpsit naturam ex anima, & corpore compo-
 sitam: eademq; tantum manebit in refurgitibus:
 quare, &c. Propter hæc argumenta Cai. 1. p. 119,
 a. 1. & 3. p. 1. s. art. 2. Conrad. 1. 2. q. 54. Astudillo. 1. de
 generat. quaest. 15. art. 2. a. 1. & moderni alij, partem
 hanc amplectuntur.

Oppositum tamen, id est, non informari anima sanguinem, tenet Durand. in d. 10. q. 1. Cap. in d. 4. 4. Soto ibi a. 3. multi ex Medicis; & Philosophis hoc sequuntur. Syluest. in rota aurea, tract. 3. q. 30. ait vtrumque esse probabile. Alij tamen dicunt sanguinem duplicem sanguinem, nempe nutritiuum, & album pertinentem ad perfectionem hominis, manens nature, quam distinctionem posuit D. Thomas quod 1. a. 5. voluntque nutritiuum sanguinem non informari anima, album vero maxime. Alij aliter distinguunt, quod alius fit sanguis necessarius ad conseruationem hominis, & qui in venis continetur, huncque animam informari anima, alius vero superfluous, qualis sanguis menstruus in foeminis, & hunc minime informari. Alij tandem distinguunt, quod sanguis quidem in venis non animecur, in arterijs autem viuat, sed distinctiones hæc minorem probabilitatem habent in presenti.

Sciendum est ergo quæstionem hanc non esse
specialem de sanguine, sed communem de quo
tuor humoribus, nam omnes necessarij sunt ad
conservationem viventis, licet non omnes eod
dem modo deferantur in alimentum, & quoniam
quæstio affinitatem habet cum alijs theologicis,
supponamus quæ certa sunt in Theologia, cui
philosophia debet famulari. Primo ergo certum
est, sanguinem Christi Domini fuisse hypostaticè
vinitum Verbo diuino, in quo omnes Theologi
conueniunt, vno excepto Durando. Nam sacra
Scriptura sanguini Christi Domini tribuit redem
ptionem nostram, tanquam pretio infiniti valo
ris. *Non corruptibilis aure, & argenteo, inquit Petrus*
epist. i. c. i. sed pretiosus sanguine, &c. Et Paulus ad He
braeos vltimo, *Propter quod, & Iesus, vt sanctificaret per*
suum sanguinem populum. Eri. Ioan. i. *Sanguis Christi*
emundat nos. Et ideo in Extraneagratia Trinitatis de
Penitentia & remissionibus, ait Clemens Papa, vnam
Christi sanguinis guttam ad vniorem ad Verbum
sufficere potuisse pro redemptione humani generis:
quapropter sententia Durandi erronea est. Secundo
est supponendum Christum in resurrectione
non assumpsisse sanguinem, quem in passione effu
derat, quia quod semel assumpsit, nunquam in
perpetuum dimisit. Hinc in consecratione calicis
ex vi verborum vinum vertitur in sanguinem
Christi, cui vt diuino sanguini adoratio latrice de
betur: si autem in corpore Christi nunc de facto in
calce non esset sanguis, non esset etiam in capite
calice, quod est hæreticum. Tertio est supponendum
in omnibus corporibus resurgentium futurum esse
sanguinem sicut existit in Christo, qui nostrum est
exemplar.

Ex quibus colligitur, sanguinem esse necesse-
rium ad perfectam organizationem, & integra-
tem corporis humani, & non solum in alimen-
tum, nam in corporibus resurgitum non de-
seruiet, vt alimentū, quia *seminatur corpus animale*,
resurget autem spirituale, 1. ad Corinth. 15. id est,

SVARE Z,
de Angelis, op
re 6. diuini, et
anima.

1947

D. V. 2

Chylus for-
mam pro-
priam sub-
stantialem
habet, non
tamen vi-
uentem.

2
Pars affir-
mativa qua
sionis sua-
detur Ar-
istotelis, &
D. Thome
authorit.

Item qua-